

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงาน
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Participation of Community Committees in Local Wisdom Administration
of Nakhonluang Sub-district Municipality,
Phranakhon Si Ayutthaya Province

พิชานันท์ แพรงงาม / Phichanun Praengam^๑

อดิสร ภูสาระ / Adisorn Pusara^๒

^๑นักจัดการทั่วไปปฏิบัติการ เทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
General Administration officer, Practitioner Level, Nakhonluang Sub-District Municipality,
Nakhonluang District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

^๒ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สุตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Assistant Professor Dr. Responsible to Bachelor of Public Administration,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

รับบทความ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ แก้ไขบทความ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ตอรับ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ ๒) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ คือ คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๘๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการ แอล เอสดี โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ผลการศึกษา พบว่า ๑) คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมติดตามหรือประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

และวางแผน และ ๒) คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีผลต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม คณะกรรมการชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ABSTRACT

The purposes of this study are: 1) to study participation of community committees in local wisdom administration of Nakhonluang sub-district Municipality, Phranakhon Si Ayutthaya province; and 2) to compare levels of participation among the community committees in local wisdom administration of Nakhonluang sub-district Municipality, Phranakhon Si Ayutthaya province, as classifies by personal factors. The subject are 180 community committees of Nakhonluang sub-district Municipality, Phranakhon Si Ayutthaya. The instrument used is a five-point-scale questionnaire with the reliability at 0.75, the statistical tools for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test with 0.5 statistically significant level specified.

The results indicate that : 1) the participation of community committees in local wisdom administration of Nakhonluang sub-district Municipality, Phranakhon Si Ayutthaya, as a whole, is a high level, ranking from highest to lowest as follows : participation in practicing, critical thinking, monitoring or assessment, decision making and planning ; and 2) differences of education background, occupation and monthly income of community committees significantly affect local wisdom of administration difference statistically significant.

Keywords : Participation, community committees, local wisdom

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านในการปรับตัว เพื่อการดำรงชีพ ภายใต้สภาพแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีการสั่งสอนสืบทอด ไปสู่คนรุ่นต่อไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็น แกนหลักของการมองชีวิต การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งมีความหมายในแง่ของปัจเจกบุคคล และในแง่ของสังคมหมู่บ้านไม่ใช่การกลับไปหาอดีต แต่เป็นการแสวงหาวิถีที่ก้าวหน้าโดยศึกษาประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ด้วยคำว่า “ภูมิปัญญาไทย” บางท่านได้ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้นเพ รากฐานความรู้ของชาวบ้าน หรือสิ่งที่เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลานาน มีความเชื่อมโยงกันไปในหลายสาขาวิชา อีกนัยหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างจากองค์ความรู้ในส่วนที่องค์ความรู้จะมีหลักการ ทฤษฎีที่มาอ้างอิงได้ (กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒, หน้า ๙)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสืบทอดประสบการณ์จากอดีตสู่ปัจจุบันที่มีความต่อเนื่องไม่ขาดสาย เป็นสิ่งที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตประจำวันในท้องถิ่น ที่สะท้อนออกมาในรูปของ

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ และพืช ความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ หรือสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ อันเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสังคม (สามารถ จันทรสุรีย์, ๒๕๔๔, หน้า ๒๖)

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๒ หน้า ๑๐) ได้กล่าวถึง ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. เรื่องเกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ และหลักฐานที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา

๒. เรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

๓. เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

๔. เรื่องของแนวความคิด หลักการปฏิบัติและเทคโนโลยีในเรื่องการประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ และการอบรมสั่งสอนที่ปรากฏมาถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นทุนทางสังคม ซึ่งมองว่าคนในชุมชนมีสติปัญญาและความสามารถที่ควรรักษาไว้ หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งคนในท้องถิ่นต้องมีความตระหนักที่จะรักษา รวมทั้งระบบการศึกษาที่ต้องกระจายสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้การเรียนรู้ทั้งสองทางประกอบด้วย การเรียนรู้จากตนเอง อันเป็นการเรียนรู้ภายในชุมชนหรือการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการเรียนรู้จากส่วนกลางที่เป็นการเรียนรู้ภายนอกชุมชนและนอกประเทศ

เทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่บริการสาธารณะให้ตรงกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน โดยมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือ การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจ การขยายตัวของความเป็นเมือง ทำให้ประชาชนปรับวิถีชีวิตกลายเป็นวิถีเมือง การให้ความสนใจกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ห่างเหินความเป็นท้องถิ่น และความเป็นรากเหง้าแห่งวิถีของชุมชนท้องถิ่นของตนเองในขณะที่ผู้ที่มีความรู้ มีภูมิปัญญากลับเป็นผู้สูงอายุ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชาวนครหลวงสูญหายไป เทศบาลตำบลนครหลวงจึงตั้งกลุ่มกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเริ่มต้นจากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวนครหลวง ประกอบด้วย กลุ่มขนมกระยาสารท กลุ่มทำน้ำพริก กลุ่มทำพวงหรีดและดอกไม้จันทน์ กลุ่มจักสานและกลุ่มเลี้ยงปลาตะกุงบ่อปูน โดยกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่เทศบาลตำบลนครหลวงกำหนดให้มีการดำเนินการโดยเน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากนโยบายที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลนครหลวงจึงได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญสี่ขั้นตอน ดังนี้ (อकिन รพีพัฒน์, ๒๕๒๗, หน้า ๑๐๐-๑๐๑)

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพื่อความเข้าใจในปัญหาด้วยตนเองและมองเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ร่วมกับเจ้าหน้าที่ หรือนักพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติการ ซึ่งชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนปฏิบัติการได้อย่างน้อยที่สุดก็มีแรงงานของตนเองที่เป็นการลงทุนขั้นต่ำที่สุดที่จะเข้าร่วมได้ การเข้าร่วมลงทุนปฏิบัติการจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมว่าประชาชนก็เป็นเจ้าของโครงการ

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานเพื่อให้ชุมชนทราบว่ากิจกรรมที่ได้ดำเนินการเกิดประโยชน์หรือไม่อย่างไร

การบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการที่ใช้วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนอันเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอด ส่งต่อจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งระหว่างการถ่ายทอดก็มีการปรับปรุง ประยุกต์ และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นวิถีชีวิต

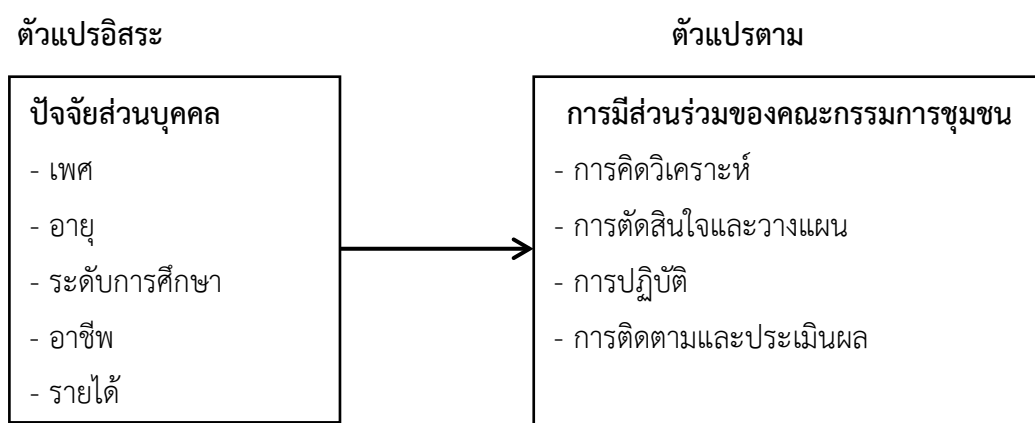
จากประเด็นดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่าคณะกรรมการชุมชนอันเป็นผู้นำของชุมชนที่ได้รับ การคัดเลือกจากประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับใด ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเทศบาลในเขตพื้นที่ ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการบริหารงานด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน การบริหารงานด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๘๐ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง ๔๖-๖๐ ปี การศึกษามัธยมศึกษา หรือ ปวช. อาชีพธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า ๙,๐๐๐ บาทขึ้นไป

๒. จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมาก

๓. คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง มีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติ แวดล้อม มาสืบทอดประเพณีจากรุ่นถึงรุ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาเป็นเวลานาน ถ้าถูกละเลย ขาดการยอมรับ และถูกทำลายลงก็จะสูญหายไปซึ่งภูมิปัญญาของตนเอง ทำให้คนในท้องถิ่นไม่มีศักดิ์ศรี ขาดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยการให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอกซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อที่จะได้กำหนดท่าทีการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านได้มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของทิมาพร มงคลแสง (๒๕๕๖,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง

โดยรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก นิมิตร สุขแยง (๒๕๔๙, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับสูง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรวิชญ์ รัตนอมรวิสิทธิ์ (๒๕๕๔, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการบริหารงานแบบกระจายอำนาจด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า (๑) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อยู่ในระดับน้อย

๑. เมื่อแยกการพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแยกพิจารณาแต่ละด้าน

๑.๑ การมีส่วนร่วมด้านการคิดวิเคราะห์ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากโดยเรียงลำดับในแต่ละประเด็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการรับรู้ถึงปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๒ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากโดยเรียงลำดับในแต่ละประเด็น จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ที่ประชุมยอมรับฟังเหตุผลในการอธิบายและมติของที่ประชุม คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลร่วมกันวางแผนกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลในการกำหนดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๓ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากโดยเรียงลำดับในแต่ละประเด็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชนยินดีบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลทำความสะอาดพื้นที่หลังกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะกรรมการมีทักษะความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๔ การมีส่วนร่วมและประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยเรียงลำดับในแต่ละประเด็นจากมากไปน้อย ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนร่วมทำหน้าที่ประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชนเสนอแนะปัญหาของกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชนนำเสนอที่ประชุมให้นำผลการประเมินกิจกรรมครั้งที่ผ่านมาเพื่อพัฒนากิจกรรมครั้งต่อไป และเทศบาลจัดผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล

๒. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาอาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายในแต่ละประเด็น ดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี มีระดับการมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์มากกว่าคณะกรรมการที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น หรือ ปวช. เนื่องจากผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับสูง เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งการได้รับการศึกษาในระดับสูงจึงมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า

๒.๒ คณะกรรมการชุมชนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการคิดวิเคราะห์มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่ประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกร เนื่องจากอาชีพธุรกิจส่วนตัวที่พบในเขตเทศบาลตำบลนครหลวงจะเป็นการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำหัตถกรรมเครื่องจักสาน การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การทำน้ำพริก การทำขนม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดวิชาชีพนมาจากรพบุรุษ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงพร้อมจะเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดีกว่าคณะกรรมการกลุ่มอาชีพอื่น

๒.๓ คณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า ๙,๐๐๐ บาท มีระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๗,๐๐๐ บาทต่อเดือน การปฏิบัติการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องใช้เวลาดำเนินการตั้งแต่การเตรียมการ การจัดกิจกรรม รวมถึงการดำเนินการทำความสะอาด พื้นที่หลังกิจกรรมรวมถึงการดำเนินกิจกรรมยังต้องอาศัยการบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของ ทำให้คณะกรรมการชุมชนผู้ที่มีรายได้สูงสามารถสละทรัพย์สินสิ่งของและเวลาเข้าร่วมปฏิบัติได้ดีและสะดวกกว่าคณะกรรมการชุมชนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะทางการบริหาร

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เทศบาลตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำมาเป็นแนวทางต่อการบริหารงาน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อช่วยให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการชุมชนมากที่สุด ดังต่อไปนี้

๑.๑ ด้านการมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ สร้างบรรยากาศและจัดกิจกรรมที่ดี ให้คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วม ในด้านการบริหารงานภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการทำงานร่วมกัน จัดอบรมสัมมนาชี้แจงปัญหาและอุปสรรคจัดให้มีการศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ

๑.๒ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน เทศบาลควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทางเทศบาลจัดขึ้น

๑.๓ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ เทศบาลควรกำหนดสิทธิและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คณะกรรมการชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมีฝีมือด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุมชน

๑.๔ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามหรือประเมินผล เทศบาลควรจัดผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของเทศบาลเอง

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย ได้ทราบปัญหา ทางแก้ไข และแนวทางการมีส่วนร่วมรูปแบบใหม่ ได้ข้อค้นพบใหม่

๒.๒ ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการชุมชนได้ตระหนัก ให้ความสำคัญถึงประโยชน์ที่จะได้รับต่อการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

บรรณานุกรม

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๒). **คู่มือครูแนวทางการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักยภาพ**

โครงการทดลองพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ชวงพิมพ์.

ทิมาพร มงคลแถลง. (๒๕๕๖). **การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นิमित สุตแยง. (๒๕๔๙). **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง,มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

พีรวิชญ์ รัตนอมรวิสิทธิ์. (๒๕๕๔). **ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานแบบกระจาย อำนาจด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตความเป็นอยู่:กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาอิสระ ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง.

สามารถ จันทร์สุรย์. (๒๕๔๔). “ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออะไร” ใน **การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน.** (พิมพ์ครั้งที่ ๒) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อคิน รพีพัฒน์. (๒๕๒๗). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย” ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์.